

39 ATT LÄSAS PÅ ANNAN DAG, ÄN DET FÖREGÅENDE.

Litteraturblad n:o 12, december 1855

Herr C. G. von Essen, omsorgsfull att hafva sista ordet i en polemik, som han sjelf börjat, uppgör i H:fors Tidningar en s. k. »Liqvid med Hr J V. S.»

Denna liqvid kunde vi, uttråkade af en så personlig skriftvexling, lemna derhän, om det icke vore gagneligt för framtiden, att visa sådana gunstige Herrar, att man icke så der cavalierement får slå allmänheten blå dunst i ögonen och helt simpelt förklara skuld och fordran vara »qvittade».

Hr v. E. medger nu äntligen, att han icke haft rättighet göra våra motiver och vår goda vilja misstänkt. Men han är käck nog att fordra, att underlåtenheten att förnya hithörande beskyllningar, bort räknas honom om icke till förtjenst åtminstone till ursäkt. Verkligen! Hr v. E. skulle således ega rättighet, att angripa hvems moralitet, han behagar, och då den angripne försvarar sig, behöfver Hr v. E. blott tiga, för att hederligt komma från saken! Hans tystnad skulle vara »erkännande» och upprättelse nog? – Förlåt Hr v. E., denna pretension är i sanning oblygare än sjelfva anfallet och ökar blott er debet.

Men för att få kredit att stiga, under det debet sålunda öfverstrykes, tillägger Hr v. E. nya beskyllningar, påstående, att vi mot sanningen tillagt honom insinuationen, »att vår missbelåtenhet med pedagogiska professionens placering i teologiska fakulteten *föranledt* den ogillande recensionen» (af Hr Stenbäcks skrift »Om Pædagogien etc.»), samt att vi likaså falskt påbördat honom att hafva beskyllt oss för »fiendskap» mot Kristendomen. Det förra skall Hr v. E. icke hafva »med ett halft ord antydt»; ordet »fiendskap» har Hr v. E. åter »icke nyttjat».

Ja vi måste medgifva det: Hr v. E. nyttjar verkligen icke ordet fiendskap. Han talar blott om vår »*motvilja*» mot kristendomen och vårt uppsåtliga »*hån*» öfver dess läror. Hans ord lyda:

»Rec. vet således icke, att dessa »gnostiska fantasier» just äro bibelns läror, och att det hån, med hvilket han faller öfver förf., snarare träffar den gudomliga uppenbarelsen? Ty värr hafva vi dock icke fullt skäl att tilltro Rec. denna grad af okunnighet. Han gör sjelf ingen hemlighet af sin motvilja mot kristendomen» o. s. v.

Och längre ned:

»Denna motvilja mot kristendomen röjer sig i sin mån äfven i den ifver, hvarmed Rec. omfattar idén om skolans emancipation från kyrkan. Han vill engång för alla ingen kristlig pædagogik, följaktligen icke heller någon vakande uppsigt från kyrkans sida öfver ungdomens uppföstran i kristendomens anda. Det gör honom ond¹, att den pedagogiska lärostolen blifvit placerad inom teologiska fakulteten».

Läsaren finner det ju uppenbart: Hr v. E. har ingalunda påstått, att vår recension röjer fiendskap mot kristendomen, han har icke med ett enda ord »antydtt», att ifrågavarande placering har något att skaffa med vårt ogillande af Hr Stenbäcks kristliga pedagogik, såsom han upprepadt benämner den!

Hr v. E. ville visst icke genom dessa grundlösa tillmälen göra våra

¹ Vi behöfva icke upprepa, att påståendet om vår ifver för »emancipationen» och vårt missnöje med professionens placering är gripet ur luften, helt simpelt innebär två osanningar.

motiver misstänkta. Långt derifrån! Han diktade blott ihop dem såsom ytterligare bevis på vår »*motvilja* (icke fiendskap) mot kristendomen». Men den »kristliga pedagogin» hade de icke det minsta att göra. Hr v. E. ville ingalunda påstå, att sagde »*motvilja*», sagde »*ifver*» och sagde missnöje med »*placeringen*» hade något det minsta inflytande på vårt bedömande af Hr Stenbäck's åsikter och på anledningen dertill!!

Förlåt Hr v. E. Vi påstå icke, att ni är en Jesuit. Men såsom ni uppgör er liqid, skulle en Jesuit äfven uppgöra den.

I ert debet Hr v. E. står det ännu framförallt, att ert dåliga sätt att polemisera varit en förolämpning mot den bildade allmänheten, och att ni neddragit i smutsen en fråga, hvars utredande för hvarje tänkande människa måste ega ett högt intresse.

J. V. S.

40 ANMÄRKNINGAR TILL LITTERATURBLAD 1855

OM JORDENS VATTNING AF BABINET.

20 Ur *Revue des deux Mondes*.
Litteraturblad n:o 5, maj 1855

Vi rekommendera denna utmärkta artikel till läsarens synnerliga uppmärksamhet. Det är isynnerhet teorin om regnets bildning och i denna förklaringen öfver värmens aftagande i de högre luftlagren, som är särdeles intressant, emedan den ytterst hänför hela tillgången till det enkla faktum, att, ju högre man kommer, luftpelarens höjd och tryckning minskas. Huruvida denna förklaring fullt tillfredsställer vetenskapsmännen, lemna vi derhän; men för det vanliga människoförståndet har den genom sin enkelhet stort företräde framför hittills antagna halfva och orediga tolkningar. Förvånande är också den hastighet, hvarmed enligt Förf:s uppgift luftens värme aftager, då man uppstiger från jordytan.

Förf. åberopar här en tidigare uppsats i samma ämne. Hvad för läsaren är väsentligt att ihågkomma, är, att luften i mon af sin värme innehåller vattenångor, och att den varma luften är lättare än den kalla, såsom man kan finna t. ex. deraf, att i ett rum värmen är större uppe under taket, än nere vid golfvet. Också kan man lätt iakttaga, huru öfver 40 lågan af ett ljus eller invid en varm kakelugn en beständig luftström uppåt visar sig, d. v. s. huru den uppvärmda luften jemnt stiger uppåt taket och ersättes af en nedifrån kommande kallare luftström, som i sin tur uppvärms och stiger uppåt.

Denna sats är hufvudstycket i Förf:s teori. Den består af dessa två: vid en minskad tryckning utvidgar sig luften – och för att kunna utvidgas, behöfver den mera värme, som då tages äfven från vattenångan och verkar dennas förvandling till vatten. Att luften vid utvidgningen afkyles, vill säga, att den *binder* mera värme, så att den *fria* värmen i 50 luftlagret förminskas; såsom omvänt vattenångan innehållit mera bunden värme, än det af den nu bildade vattnet. Sistanförda omständighet erfar man lätt. Då vattnet kokar, öfvergår det till ånga. Ångans bildande fordrar således mera värme, än vattnets upphettande, men likväl bränner ångan icke handen såsom det heta vattnet. D. ä. värmen i vattnet är fri och kännbar, i ångan bunden.